

– mutat rá több szerző – az eszméket két fő, egymással ellentétes törekvésre vezet vissza. Az egyik a természetközösségbe, a Paradicsomba való visszavágyódás, a másik az isteni teremtő hatalom vágya. Az előbbi az ő-, ó- és középkor, az utóbbi a reneszánsz és az utána következő korok törekvéseit uralja.

A kötet tanulmányai azt mutatják, hogy Várkonyi életműve ma még a felfedezés öröme, a meg- és elismertetés fáradtságát, az alapelvek tisztázásának és egyes részletek értelmezésének a feladatát kínálja a vele szembeülőnek. Sava Babic ennek a helyzetnek az ihlető erejét hangsúlyozza: „Ma még képtelenek vagyunk műve kritikai megközelítésére, de a bíráló értékelésnél talán fontosabb, hogy tudást merítsünk belőle, s az letisztuljon bennünk.”

STURM LÁSZLÓ

(Szerkesztette Mezey Katalin és Nagy Gábor; Széphalom Könyvműhely és Írók Szakszervezete, Bp., 2001.)

Sebestyén Gyula: Rovás és rovásírás

A *Mesterművek* sorozat negyedik köteteként látott napvilágot a Tinta Könyvkiadó gondozásában Sebestyén Gyula *Rovás és rovásírás* című

munkájának hasonmás kiadása. A mű eredetileg 1909-ben jelent meg; akkor a Magyar Néprajzi Társaság adta ki. Ezt megelőzően Sebestyén kutatásainak eredményeit az *Ethnographia* folyóirat folytatásokban már közölte.

A könyv bevezető része az írásbeliség születését, ezek legfontosabb jellemzőit veszi számba, lépésről lépésre vezetve bennünket az ókor népeinek írástörténetében. Rövidesen feltűnik a paleográfiai bevezetőben a könyv tulajdonképpeni tárgya is: a rovás s a rovásírás. Sebestyén igyekszik minél több szempontot figyelembe véve a rovásírás ősi eredetét bebizonyítani, alátámasztani. A munka egészére jellemző a nagyfokú forrásismeret, a tudományos alaposág. A források helyét minden esetben pontosan megadja; az adatok közötti tájékozódásban lábujjgyeztek segítik az olvasót.

A bevezetést három nagyobb tematikus egység követi; előbb a számrovással, majd a tulajdonjegyekkel, végül pedig a betűrovással ismerkedhetünk meg.

A számrovás használata általában megelőzte az írott számok használatát. Az ókorban az írott számok kialakulásához hosszú időnek kellett eltelnie, a mennyiségeket azonban addig is jelölni kellett valamilyen módon. Az ókori számrovás gyakorlata nem tűnt el a későbbi korokban sem: a középkorban Európa számos országában használták; rováspálcákon tartották számon az adót, az elhullott marhát. A számro-

vás főként azok körében maradhattott fenn, akik az írásbeliségnek, a pontos dokumentációnak más formáját nem ismerték.

A számrovással párhuzamosan alakult ki az úgynevezett tulajdonjegyek használata. Nem másról van szó, mint arról, hogy a rováspálcákat, épületeket, gerendákat a tulajdonosok, építómesterek megjelölték. De tulajdonjegyekkel látták el a középkori birtokok határait, használták kőfaragók, céhmesterek, tutasok is. A tulajdonjegyek továbbélését ma is tetten érhetjük: az állatok megjelölése, billogozása szintén tulajdonjegy, amely egyértelműen jelzi a tulajdonos kilétét.

A harmadik részben a betűrovással foglalkozik a könyv. Kiemelt figyelem jut e fejezetben a székely rovásírásnak. Az adatokat a szerző 145 ábrával teszi szemléletessé. Külön érdekessége a munkának, hogy a harmadik rész után található függelékben Sebestyén leleplezi a hamisítványokat, a rovásírás hamisítóit, téves értelmezőit.

Összességében rendkívüli igénynyel megírt, komoly tudományos kutatásokon alapuló munka ez a könyv. Időtállóságát az is bizonyítja, hogy közel száz év elteltével újra kiadták. Így a rovásírás európai és magyar emlékeit egy könyvben veheti szemügyre az olvasó.

SÜTŐ CSABA ANDRÁS

(*Tinta Kiadó, Bp., 2002. 325 o. 2380 Ft*)

Avarok aranya - a nagyszentmiklósi kincs (Kiállítás a Magyar Nemzeti Múzeumban)

Elmúlt korok napvilágra került maradványai, s főleg a híres vagy hírhedt kincsek mindig felkeltik a nagyközönség érdeklődését. Az egyiptomi fáraók sírjai, a szkíták aranya, az inka és azték birodalom egykori páratlan gazdagsága ma is lenyűgöző. Amellett titokzatos eredetükön, kalandos újralfedezésükön és jelenkori értékükön túl a ránk maradt tárgyak mesteri tökéletességükkel is nagy hatást gyakorolnak úgy a tudósokra, mint a laikus érdeklődőkre.

A bécsi Kunsthistorisches Museum és a Magyar Nemzeti Múzeum újbóli együttműködése jegyében (1999-ben ugyanis már az ún. szilágysomlyói leleteket állították ki közös kiállításon), 2002-ben a nagyszentmiklósi kincs teljes anyaga látható Budapesten. Ezt a 23 darabból álló együttest 1799-ben találták meg a Bánátban, s mivel abban az időben még nem volt Magyarországon olyan múzeum, amelynek gyűjteményébe kerülhetett volna, Bécsbe szállították, ahol ma is őrzik. Már több mint kétszáz éve ismert tehát, ám keletkezésének és eredetének kérdései ma sincsenek megnyugtatóan lezárva. Közvetlenül előkerülése után Attila kincsének tartották, vagyis hun eredetűnek, ez az elképzelés azonban viszonylag hamar megdőlt. A kelte-